

Obsah

ÚVOD	7
1. BEZPEČNOSTNÍ STUDIA – PERSPEKTIVY OBORU	11
1.1 CO JSOU BEZPEČNOSTNÍ STUDIA? BEZPEČNOSTNÍ STUDIA A DALŠÍ DISCIPLÍNY	12
1.2 VÝVOJ BEZPEČNOSTNÍCH STUDIÍ	17
1.2.1 <i>Meziválečné období vývoje bezpečnostních studií</i>	18
1.2.2 <i>První poválečná dekáda 1945–1955</i>	19
1.2.3 <i>Období let 1955–1966, zlatý věk bezpečnostních studií</i> ..	20
1.2.4 <i>Období let 1965–1980, období úpadku bezpečnostních studií</i>	21
1.2.5 <i>Období let 1980–1989/1990, období renesance bezpečnostních studií</i>	23
1.2.6 <i>Období po skončení bipolární konfrontace</i>	25
1.3 ZITŘEJŠÍ TVÁŘ BEZPEČNOSTNÍCH STUDIÍ	30
2. HLEDÁNÍ UDRŽITELNÉHO KONCEPTU BEZPEČNOSTI – OD NÁRODNÍ BEZPEČNOSTI K LIDSKÉ BEZPEČNOSTI .	37
2.1 REALISTÉ A KONCEPT NÁRODNÍ BEZPEČNOSTI	38
2.2 ROZŠIŘOVÁNÍ KONCEPTU BEZPEČNOSTI	39
2.3 REDEFINICE A ROZŠIŘOVÁNÍ KONCEPTU BEZPEČNOSTI	40
2.3.1 <i>Teorie komplexní vzájemné závislosti</i>	40
2.3.2 <i>Společná bezpečnost</i>	41
2.3.3 <i>Kodaňská škola</i>	42
2.3.4 <i>Konstruktivistická bezpečnostní studia</i>	46
2.3.5 <i>Kritická bezpečnostní studia</i>	47
2.4 PARADIGMATA BEZPEČNOSTI	49
3. VÁLKA A MÍR V MEZINÁRODNÍCH VZTAZÍCH	55
3.1 VÁLKA – ÚSKALÍ DEFINICE	57
3.2 VYBRANÉ HISTORICKÉ POKUSY O VÝZKUM A DEFINICI VÁLKY	58
3.3 KLASIFIKACE VÁLEK	62
3.4 PŘÍČINY VZNIKU VÁLEK, KLASIFIKACE PODLE PŘÍČINY VZNIKU	64
3.5 MODERNÍ VÁLKA ANEB OD TOTÁLNÍ VÁLKY K VÁLCE OMEZENÉ	65
3.6 OBČANSKÁ VÁLKA JAKO FENOMÉN SUI GENERIS	66
3.7 REVOLUCE V OBLASTI VOJENSTVÍ	68
3.8 MÍR – STAV BEZ VÁLKY?	71

4. REGIONÁLNÍ BEZPEČNOSTNÍ STRUKTURY	74
4.1 REGIONÁLNÍ KONFLIKTNÍ KOMPLEXY	75
4.2 KOLEKTIVNÍ OBRANA/ALIANCE	77
4.3 KOLEKTIVNÍ BEZPEČNOST	78
4.4 KONCERT	79
4.5 SPOLEČNÁ, VŠEOBECNÁ BEZPEČNOST	81
4.6 JEDNOTNÁ, NEEKLUSIVNÍ BEZPEČNOST	82
4.7 KOOPERATIVNÍ BEZPEČNOST	83
4.8 NEUTRALITA A NEZÚČASTNĚNOST – ZASTARALÉ BEZPEČNOSTNÍ KONCEPTY? ..	83
4.8.1 <i>Nezúčastněnost</i>	84
4.8.2 <i>Neutralita</i>	85
5. ORGANIZACE SPOJENÝCH NÁRODŮ A UDRŽENÍ MEZINÁRODNÍ BEZPEČNOSTI	91
5.1 HLAVNÍ ORGÁNY OSN A JEJICH PODÍL NA UDRŽENÍ BEZPEČNOSTI ...	92
5.1.1 <i>Rada bezpečnosti a její role v bezpečnostní agendě OSN</i> ...	92
5.1.2 <i>Generální tajemník OSN</i>	93
5.1.3 <i>Valné shromáždění OSN</i>	94
5.1.4 <i>Mezinárodní soudní dvůr</i>	94
5.2 KOLEKTIVNÍ MANAGEMENT KONFLIKTŮ	95
5.2.1 <i>Preventivní rozmístění</i>	96
5.2.2 <i>Peacekeeping</i>	97
5.2.3 <i>Selektivní donucení</i>	98
5.2.4 <i>Donucení</i>	98
5.2.5 <i>Některé otázky spojené s kolektivním managementem konfliktů</i>	100
6. REGIONÁLNÍ BEZPEČNOSTNÍ ORGANIZACE – PŘÍKLADY KONCEPTŮ	107
6.1 ORGANIZACE SEVEROATLANTICKÉ SMLOUVY	109
6.2 ORGANIZACE PRO BEZPEČNOST A SPOLUPRÁCI V EVROPĚ	111
6.3 ORGANIZACE AMERICKÝCH STÁTŮ	114
6.4 SDRUŽENÍ STÁTŮ JIHOVÝCHODNÍ ASIE	115
6.5 HOSPODÁŘSKÁ SPOLEČENSTVÍ ZÁPADOAFRICKÝCH STÁTŮ	116
7. ZBROJENÍ, ODBROJENÍ A KONTROLA ZBROJENÍ ...	118
7.1 ZBROJENÍ	119
7.2 ODBROJENÍ A KONTROLA ZBROJENÍ – DEFINICE, HISTORIE A SOUČASNÉ TRENDY	122
7.2.1 <i>Odbrojení v historické perspektivě</i>	122
7.2.2 <i>Odbrojení po Druhé světové válce</i>	123

8. TERORISMUS	132
8.1 TERORISMUS V HISTORICKÉ PERSPEKTIVĚ	132
8.2 TERORISMUS – POKUS O DEFINICI	134
8.3 NOVÝ MEZINÁRODNÍ TERORISMUS	137
8.3.1 Strukturální předpoklady nového mezinárodního terorismu	137
8.3.2 Nový mezinárodní terorismus	138
8.4 OBRANA PROTI TERORISMU	141

li na dovolenou do země, která se zdá být „nebezpečná“ či zda jedine
někam, kde můžeme chodit v noci po ulici a s velkou pravděpodobnos-
ti nám nic nehrozí. Co to je být v bezpečí? Co je to bezpečnost? A co
znamená být ohrožen? Jaké hrozby nás mohou potkat a jak těmto hroz-
bám čelit? Takové a podobné otázky se vynořují v souvislosti
s myšlenkou o bezpečnosti. Je nepochybné, že bezpečnost je základní
determinantou lidské existence.

Snahy o zajištění bezpečnosti jsou tak staré jako lidstvo samo. Vy-
dával-li se pravěký člověk na cestu, bral s sebou zbraň nejen proto, aby
ulevil něco k jídlu, ale také proto, aby se mohl v případě nebezpečí
bránit. Naše existence je to, co je nám drahé, co si chceme chránit.
Bezpečnost se však podobně jako lidská společnost vyvíjela. Liší se
bezpečnost pravěkého člověka a člověka dnešního? Většina nebezpečí,
kterým čelil pravěký člověk či člověk středověký, se výrazně liší od
nebezpečí, jimž čelíme dnes my. Masové teroristické útoky, jaderné či
chemické zbraně a environmentální katastrofy způsobené činností mo-
derního člověka jsou novými hrozbami posledních desetiletí. Nepochybně
však přetrvávají některé hrozby – nedostatek potravin, nedostatek
pitné vody, epidemie – s nimiž se dnes potýkáme a s nimiž se potýkal
člověk před staletími a tisíciletími. Navíc se ukazuje se, že bezpečnost
je velmi subjektivní záležitostí. To, co chápeme jako hrozbu my, se
vůbec nemusí zdát nebezpečné našemu sousedovi z vedlejší ulice a už
vůbec ne někomu, kdo žije na opačné straně zeměkoule. Bezpečnost
a nebezpečí obvykle interpretujeme s ohledem na naše síly a náš poten-
ciál čelit daným hrozbám.

Předkládaná kniha, kterou jsme nazvali *Současné otázky meziná-
rodní bezpečnosti*, se pokouší přiblížit čtenáři některá současná témata
mezinárodní bezpečnosti a jejího studia. Navzdory tomu, že je meziná-
rodní bezpečnost populárním tématem, zatím v českém prostředí inno-
ho publikaci v této oblasti nenalezneme. Vzhledem k tomu, že předklá-